

Klimaatneutraal,

Ton den Boon uit het Gelderse Varik verzamelt woorden. Hij is hoofdredacteur van de Dikke van Dale. Elk jaar maakt hij een boekje met nieuwe woorden, zoals *wilfen*, *lokhomo* of *slurptaks*. Nu is er ook een verkiezing.

Welk woord wordt Woord van het jaar 2007? U mag het zeggen. Wordt het *Bokitoproof*, *comadriken*, *formatiemoeheid*, *klimaatneutraal*, *lokhomo*, *opacriminaliteit*, *reltoerist*, *slurptaks*, *wilfen* of *zelfbedieningskapitalisme*? Deze tien nieuwe Nederlandse woorden en nog 3640 andere staan in het Van Dale Jaarboek Taal 2008. Ze werden bijeengebracht door Ton den Boon, hoofdredacteur van wat officieel heet het *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* en in de volksmond de Dikke van Dale. Den Boon doet dat elk jaar, nieuwe woorden verzamelen en in een boekje beschrijven. Hij is er in het eerste jaar van het nieuwe millennium mee begonnen. Aanvankelijk was het boekje een relatiegeschenk, bedoeld als aardigheidje.

door
Hans Gulpen

hans.gulpen@gelderlander.nl

Maar langzamerhand is het een ernstige aangelegenheid geworden. De boekjes bleken namelijk bijzonder populair en de uitgever van de Dikke van Dale zag er goede zaken in. Bovendien bleek de jaarlijkse collectie nieuwe woorden (in boekvorm en op cd-rom) een welkome aanvulling op het grote woordenboek, dat zo een beetje bij de tijd blijft. Want de echte Dikke verschijnt maar eens in de pakweg zeven jaar. Den Boon bedacht nu weer iets anders. Uit een lijstje van tien genomineerde woorden kunnen taal-liefhebbers dit jaar voor het eerst hun eigen 'Woord van het jaar' kiezen. Het idee is niet helemaal nieuw, geeft de hoofdredacteur toe. In Duitsland doen ze het al jaren. Volgens Den Boon is het meer dan alleen een onderhoudend wedstrijdje, zo net voor de kerst. „Het trekt natuurlijk enige aandacht. En zo kan ik er nog eens op wijzen dat het Nederlands een springlevende en dynamische taal is, die zich steeds weer vernieuwt. Niemand hoeft zich zorgen te maken over de teloorgang of verloede-

ring van onze taal.” Alle woorden uit het jaarboek, ook de genomineerde tien, zijn door Den Boon en zijn medewerkers uit de media van dit jaar geplukt. Voorwaarde is dat ze met enige regelmaat en in grote delen van het land zijn gebruikt. Dikwijls weerspiegelen de woorden trends of gebeurtenissen in de samenleving. Zo konden dit jaar veel nieuwe woorden worden geteerd die iets met het klimaat te maken hebben: *klimaatontkenner*, *droogtestress*, *hitteverlet*, *natschade* en *zeespiegelvluchteling*. Ook de zoektocht naar alternatieve energiebronnen leverde een aardige woordenschat op, waaronder *energiemais* (gekweekt voor het opwekken van energie), *energiewilg* en *energieboer* (kweker van *energiegewassen*).

De meeste nieuwe woorden is geen lang leven beschoren. Ze verdwijnen weer uit het taalgebruik als de actualiteit waaraan ze gekoppeld zijn uit het nieuws raakt. Wie door de boekjes van afgelopen jaren bladert, merkt dat de meeste inmiddels in onbruik zijn geraakt. Dat lot staat waarschijnlijk ook woorden van dit jaar als *honderddagentournee*, *bankentrio* en *VU-kabinnet* te wachten. Den Boon schat dat ongeveer een derde van de nieuwelingen het op termijn gaat redden en uiteindelijk kans maakt in het dikke woordenboek te worden opgenomen. Den Boons favoriete woorden van 2007? *Groenpluk* (het werven door bedrijven van nieuwe medewerkers die nog niet zijn afgestudeerd) en *Bokitoproof*. Het laatste woord vindt hij heerlijk vanwege de betekenisontwikkeling die het in korte tijd heeft doorgemaakt, van 'bestand zijn tegen het geweld van de aap Bokito' tot, meer in het algemeen, 'vandalismebestendig'. *Bokitoproof* staat in het lijstje genomineerden. „Maar ik wil de lezers van uw krant natuurlijk niet beïnvloeden”, zegt de hoofdredacteur.

S Stemmen op het 'Woord van het jaar' kan, t/m 18 december, op: www.woordvanhetjaar2007.nl. Op die site wordt ook de betekenis van de genomineerde woorden beschreven. Op 20 december wordt het winnende woord bekendgemaakt.

Jaarboek taal 2008

► Het *Jaarboek taal 2008* (dat de nieuwe woorden van 2007 beschrijft) is te koop in de boekhandel. Van Dale Lexicografie, 160 blz., met cd-rom, €29,50.

Waar komen nieuwe woorden vandaan?

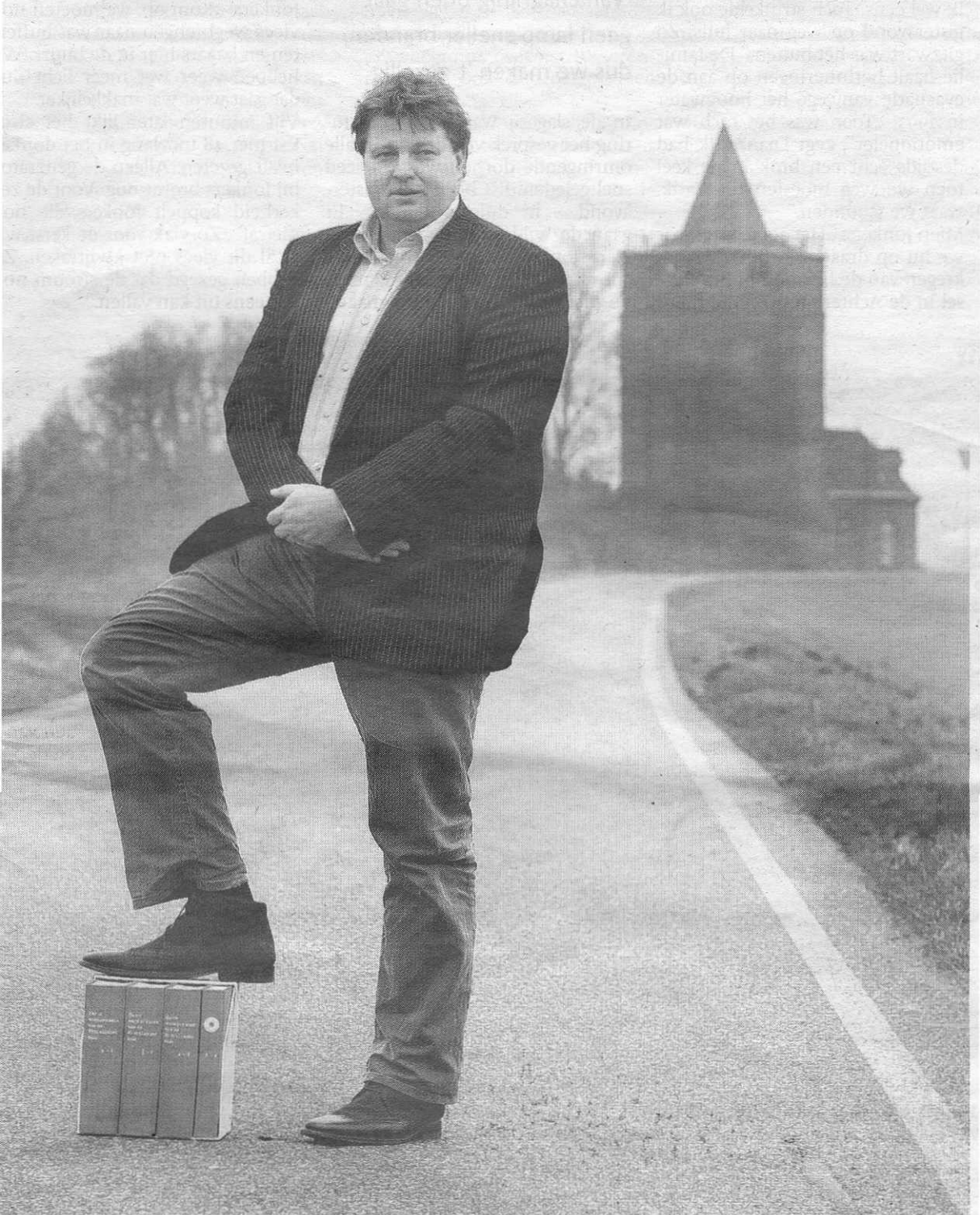
Nieuwe woorden hebben tijd nodig om in te burgeren. Dat bleek deze week in een café in Rijswijk waar twee mannen elkaar groetten met 'goeiemoggel'. Een derde café-gast sloeg er direct op los, omdat hij dacht dat hij voor 'mongool' werd uitgemaakt. *Goeiemoggel*, inmiddels ook al door prinses Laurentien gebruikt – bij de opening van een congres van het Genootschap Onze Taal –, maakt een goede kans in een volgend jaarboek van Van Dale te worden opgenomen.

Het woord, voorkomend in een spotje voor telefoons, werd verzonden door reclamemakers.

Volgens *woordwatcher* Ton den Boon zijn reclamemakers en tekstschrijvers een belangrijke bron voor nieuwe woorden.

Ook beleidsmakers, ambtenaren en politici bedenken veel neologismes. *Bosbelasting*, *prachtwijken* en *sterftaks* bijvoorbeeld. Net als cabaretiers en tv-satirici (*lullo*, *positivo*, *doemdenken*), schrijvers (*denkraam*, *breinbaas*, *gangstermeisje*) en vertalers (*klimaatzwendel*, *opschalen*).

Maar de meest productieve woordmakers zijn volgens Boon journalisten en eindredacteuren van media. Want die moeten veel in weinig woorden kunnen zeggen en worden daardoor nog wel eens inventief. *Klimaatontkenning* (het ontkennen van een klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen) is daar een voorbeeld van. En *erftaks*, als verfijning van het door de liberaal Mark Rutte bedachte (en beladen) *sterftaks*, schijnt ook door journalisten te zijn bedacht.

Ton den Boon, hoofdredacteur van het Groot woordenboek van de Nederlandse taal, op de Waalbandijk in Varik.
foto William Hoogteyling